

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.05.2005, sp. zn. 20 Cdo 1485/2004, ECLI:CZ:NS:2005:20.CDO.1485.2004.1

Číslo: 4/2006

Právní věta: Subjekt, který je podle zákona č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého, ve znění zákona č. 338/1991 Sb., oprávněným k majetku vypočtenému v příloze tohoto zákona, není legitimován k uplatnění vlastnického práva k tomu majetku, který sice byl odňat řeholním řádům a kongregacím při výkonu státního dozoru nad majetkem církví a náboženských společností, ale v příloze tohoto zákona uveden není.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.05.2005

Spisová značka: 20 Cdo 1485/2004

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Vlastnictví, Zmírnění křivd (restituce)

Předpisy: předpisu č. 298/1990Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v B r n ě r o z s u d k e m z e d n e 1 7 . 1 0 . 2 0 0 3 z m ě n ě l r o z s u d e k M ě s t s k é h o s o u d u v B r n ě z e d n e 2 6 . 9 . 2 0 0 0 t a k , ž e ž a l o b u , j í ž s e ž a l o b c e d o m á h a l u l o ž e n í p o v i n n o s t i ž a l o v a n ě m u , a b y v y k l i d i l o z n a č e n é n e m o v i t o s t i , z a m í t l . O d k a z u j e n a r o z s á h l o u j u d i k a t u r u N e j v y š š í h o s o u d u , p o k l á d a l z a r o z h o d u j í c í d ů s l e d k y z á k o n a č . 2 9 8 / 1 9 9 0 S b . c o b y s p e c i á l n í h o r e s t i t u č n í h o p ř e d p i s u , a d o s p ě l k z á v ě r u , ž e i v d a n é v ě c i p l a t í , ž e s u b j e k t , k t e r ý j e (p o d l e n ě h o) o p r á v n ě n k m a j e t k u v y p o č t e n ě m u v j e h o p ř í l o z e , n e n í l e g i t i m o v á n k u p l a t n ě n í v l a s t n i c k ě h o p r á v a k m a j e t k u , k t e r ý s i c e b y l o d ň a t ř e h o l n í m ř á d ů m a k o n g r e g a c í m p ř i v ý k o n u s t á t n í h o d o z o r u n a d m a j e t k e m c í r k v í a n á b o ž e n s k ý c h s p o l e č n o s t í , a l e v p ř í l o z e t o h o t o z á k o n a u v e d e n n e n í . J e - l i p r á v ě t o p ř í p a d s p o r n ě h o n e m o v í t ě h o m a j e t k u , u ŝ p r o t o ž a l o b ě v y h o v ě t n e l z e .

S t í m n e s o u h l a s í ž a l o b c e a v d o v o l á n í n a m í t á , ž e r o z s u d e k o d v o l a c í h o s o u d u s p o č í v á n a n e s p r á v n ě m p r á v n í m p o s o u z e n í v ě c i . P o d r o b i l o b s á h l é k r i t i c e v n ě m p o u ž í t é p r á v n í n á z o r y N e j v y š š í h o s o u d u , k t e r ý m i - p o d l e j e h o n á z o r u - n e s r o z u m i t e l n ě u s m ě r ň u j e r o z h o d o v a c í p r a x i n í ž š í c h s o u d ů ; v y t k l j i m , ž e j s o u s t á l e s t e j n ě (n e s p r á v n ě) , n e d b a j í o p o n e n t u r y , j e ŝ j e j i m a d r e s o v á n a , a p o m í j e j í p o t ř e b u p o d r o b i t j e „ n o v é s k u t e č n ě h l u b o k é r e v i z í “ . O p r o t i t o m u d o v o l a t e l d o v o z u j e , ž e z á k o n č . 2 9 8 / 1 9 9 0 S b . n e p ř e k á ž í t o m u , a b y b y l o p o d l e o b e c n ý c h p ř e d p i s ů z j i š ť ě n o , ž e j e v l a s t n í k e m i j i n ý c h n e m o v i t o s t í , n e ŝ v j e h o p ř í l o h á c h v y j m e n o v á n ý c h .

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 1. 1. 2001). Tak je tomu v dané věci proto, že odvolací soud rozhodoval o odvolání proti rozhodnutí, které vydal soud prvního stupně dne 26. 9. 2000.

Ačkoliv bylo dovolání podáno po uplynutí lhůty jednoho měsíce ve smyslu ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., má dovolací soud za to, že je nelze odmítnout jako opožděné, jestliže se dovolatel řídil (byť nesprávným) poučením odvolacího soudu, že dovolání lze podat ve lhůtě delší (srov. usnesení velkého senátu obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2002, sp. zn. [35 Odo 317/2001](#)).

Dovolání je ve smyslu § 236 odst. 1 o. s. ř. přípustné, neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), a dovolatel jím uplatnil způsobilý dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Jelikož s výjimkou vad řízení podle § 242 odst. 3 o. s. ř. (jež nebyly dovoláním tvrzeny a z obsahu spisu se nepodávají) je dovolací soud vázán dovolacím důvodem, je předmětem přezkumu správnost posouzení, jaké důsledky pro dotčené právní poměry plynou ze zákona č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého, ve znění zákona č. 338/1991 Sb. (dále jen „zákon č. 298/1990 Sb.“), které v dané věci uplatnil odvolací soud.

Právní posouzení věci je - obecně - nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Dovolání není důvodné. N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

V judikatuře Nejvyššího soudu byl mnohokrát (kupř. v rozsudcích ze dne 30. 5. 1996, sp. zn. 3 Cdon 647/96, ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 3 Cdon 404/96, ze dne 23. 2. 1999, sp. zn. 2 Cdon 669/97, ze dne 25. 2. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1802/97, ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 20 Cdo 409/98, ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. [20 Cdo 1601/98](#), ze dne 30. 5. 2000, sp. zn. [20 Cdo 2044/98](#), ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. [20 Cdo 2181/98](#), ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. [20 Cdo 28/2000](#), ze dne 13. 12. 2001, sp. zn. [20 Cdo 1276/2000](#), ze dne 30. 1. 2002, sp. zn. [20 Cdo 910/2000](#), [20 Cdo 1380/2000](#), [20 Cdo 1314/2001](#), [20 Cdo 1497/2001](#) a [20 Cdo 1374/2001](#), ze dne 28. 2. 2002, sp. zn. [20 Cdo 2303/2000](#), ze dne 29. 4. 2002, sp. zn. [20 Cdo 1418/2001](#), ze dne 18. 12. 2003, sp. zn. [20 Cdo 2157/2002](#), ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. [20 Cdo 919/2003](#) a sp. zn. [20 Cdo 1184/2004](#), jakož i ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. [20 Cdo 382/2004](#), a implicitně v rozhodnutích dalších) vysloven názor (z něhož odvolací soud vycházel), že subjekt, který je podle zákona č. 298/1990 Sb. oprávněným k majetku vypočtenému v příloze tohoto zákona, není legitimován k uplatnění vlastnického práva k tomu majetku, který sice byl odňat řeholním řádům a kongregacím při výkonu státního dozoru nad majetkem církví a náboženských společností, ale v příloze tohoto zákona uveden není (s touto právní větou byl rozsudek ve věci sp. zn. 3 Cdon 404/96 uveřejněn v časopise Soudní judikatura pod č. 78/1997).

Ve všech těchto rozhodnutích Nejvyšší soud vysvětlil, proč tomu tak je; dovolatel tyto názory zná, a oponuje jim, stejně jako ostatní žalující církevní subjekty (řeholní řády a kongregace) předtím.

Namítá-li, že Nejvyšší soud si vede stále svou, je třeba připomenout, že uplatňované závěry vyslovil - od počátku - i ve vztahu k té argumentaci, kterou nyní dovolatel již jen opakuje; Nejvyšší soud míní, že je správné, je-li jeho judikatura ustálená a konzistentní.

Není tomu tak, že Nejvyšší soud jen znovu (a znovu) uplatňuje svůj názor, aniž by čelil novým námitkám; Nejvyšší soud vychází z názoru, kterým - již dříve - se k těmto (ve skutečnosti starým) námitkám vyslovil.

Restituční předpisy tím, že majetek „navracejí“, logicky navazují na ty typické způsoby, jimiž byl dříve „odnímán“; tyto způsoby jsou pak v nich zakotveny jakožto věcný základ tzv. „restitučních skutkových podstat“. Také ohledně majetku řeholních řádů a kongregací restituční zákon (č. 298/1990 Sb.) reagoval na historicky známé postupy, jež pounorový politický režim proti němu použil, a které uplatňoval zásadně univerzálně. Proto výklad speciality zákona č. 298/1990 Sb. Nejvyšší soud spojuje s vymezením jeho celkového restitučního charakteru; subjektivní určení (osob oprávněných a povinných) stejně jako právní nástroje obnovy vlastnictví (prohlášení výčtem) jsou z něj samozřejmé, a „restituční skutkovou podstatu“ (odpovídající určité formě odnětí majetku) lze dovést; její konstrukce (korespondující tomu, co bylo řečeno výše) vychází z existence státního dozoru nad majetkem církví a náboženských společností, jenž nalézal výrazu v působnosti Státního úřadu pro věci církevní, resp. Ministerstva školství a kultury, v existenci správy majetkových podstat řádů a kongregací (jež nesloužily řeholním účelům) Náboženskou maticí, a v oprávněních, plynoucích pro ni z jejího statutu, jež byly posléze - ohledně spravovaného majetku - (typicky) finalizovány darovacími smlouvami ve prospěch československého státu. Vymezení restituční skutkové podstaty tedy není - jak je namítáno - ani „svévolné“, ani „neoprávněně induktivní“; jako v případech jiných restitučních zákonů jde o takový výklad rozhodného zákona, který vystihuje jeho logiku, jejímž základem je historická identifikace způsobů, jimiž byl ten který majetek původním vlastníkům odnímán.

Zákon č. 298/1990 Sb. tím nabývá znaků (a individuálně výčtový charakter tomu nepřekáží) obdobných těm, jež náležejí restitučním předpisům ostatním, pročez se uplatní právě ty rysy speciality, které jsou jim vlastní. Problém vztahu speciálních (restitučních) předpisů k předpisům obecným je v soudní praxi dlouhodobě známý; zjevně převažujícím názorem je, že jsou-li splněny subjektivní i předmětové předpoklady aplikace předpisů restitučních, lze užít jen je, a k vlastnické obnově jsou k dispozici pouze ty instrumenty, které jsou jimi upraveny (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1997, sp. zn. [2 Cdon 1393/97](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 9/1999, nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2003, sp. zn. [31 Cdo 1222/2001](#)).

Standardně dovozovaným důsledkem toho (v daných souvislostech) je, že - za vymezených předpokladů - není rozhodná právní kvalifikace úkonů, které odnětí majetku (řeholních řádů a kongregací) završovaly, resp. zda byly úkony „platnými“ nebo „neplatnými“, nýbrž že záleží toliko na tom, zda jde nebo nejde o majetek určený zvláštní výčtovou metodou, již zákon č. 298/1990 Sb. v § 1 zvolil.

Církevními subjekty zhusta předkládané pojetí, zužující „restituční“ povahu zákona č. 298/1990 Sb. (jakožto předpisu speciálního) na majetkovou obnovu, odůvodněnou potřebou zjednodušeného způsobu řešení právních poměrů konkrétních subjektů, podle praxe Nejvyššího soudu obstát nemůže. Není představitelné, aby toliko na základě zjevně nahodilých okolností (politické vůle, podkladové dostupnosti či hospodářské potřeby) bylo deklarováno, že ohledně jedné věci (ve výčtu příloh uvedené) se určitý subjekt stal vlastníkem až účinností restitučního zákona, zatímco ohledně jiné věci (neuvedené) jím nikdy být nepřestal, ačkoliv obě věci byly (případně) odňaty naráz a stejným způsobem, (toutéž) darovací smlouvou Náboženské matice. Jestliže církevní subjekt nepřestal nikdy být vlastníkem (v důsledku „neplatnosti“ darovací smlouvy, jak je tvrzeno), může být

jeho vlastnictví stěží ještě „navíc“ založeno zákonem, a to k okamžiku jinému, než od kterého mu předtím svědčilo. Z tohoto pohledu by zákon č. 298/1990 Sb. přinesl oprávněným církevním subjektům oproti „neoprávněným“ jen nevýhody; první nemohou kupříkladu úspěšně uplatňovat nároky z bezdůvodného obohacení, vycházejí z toho, že někdo jiný neoprávněně užíval jejich věc a bral z ní užítky (předtím, než jejich vlastnictví bylo zákonem navraceno) atp., zatímco druhým by takový nárok zřejmě svědčil.

Smysl zákona při takové interpretaci tedy není vůbec žádný („všichni si všechno vyžalují“), resp. obracel by se - ze zamýšleného restitučního dobrodiní - v zjevný opak; spočíval by toliko v tom, že restituenty „ze zákona“ připravil o nároky na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení (viz § 2 zákona č. 298/1990 Sb.).

Věcná působnost „speciality“ zákona č. 298/1990 Sb. je - podle dosavadní judikatury Nejvyššího soudu - (co do veškerého církevního majetku) omezena, a Nejvyšší soud ji konstantně ohlašuje odkazem na rozsudek ze dne 31. 10. 2002, sp. zn. [20 Cdo 2015/2001](#), který byl v časopise Soudní judikatura (pod č. 230/2002) publikován s právní větou, že „zákon č. 298/1990 Sb. neupravuje právní poměry majetku církevního subjektu, který přešel na stát při revizi první pozemkové reformy podle zákona č. 142/1947 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“ Podobně v odůvodnění rozsudku ze dne 18. 12. 2003, sp. zn. [20 Cdo 2157/2002](#), se uvádí, že „existenci této restituční skutkové podstaty v dané věci dovodit nelze, jestliže sporné nemovitosti měly podle skutkových tvrzení žaloby přejít na stát jinak; totiž (již) při revizi první pozemkové reformy podle zákona č. 142/1947 Sb. Pak do posuzovaných právních poměrů zákon č. 298/1990 Sb. nezasahuje a ve vztahu k nim povahu speciálního předpisu, vylučujícího užití předpisů obecných, proto mít nemůže. Důsledky speciality zákona č. 298/1990 Sb. se neprosadí a z toho, že sporné nemovitosti nejsou uvedeny ve výčtu jeho příloh, žádný relevantní závěr (obdobný tomu, který za jiných souvislostí Nejvyšší soud pokládá za klíčový) vyvodit nelze.“ Z téhož vychází i rozsudek ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. 2179/2003; rozsudek ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1261/2000, byl napaden ústavní stížností, o níž Ústavní soud rozhodl dne 2. 2. 2005 ve věci sp. zn. [II. ÚS 528/02](#) tak, že ji zamítl. V rozsudku ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. [20 Cdo 1679/2003](#), dal Nejvyšší soud najevo, že zákon č. 298/1990 Sb. není dotčen ani tehdy, jestliže k přechodu církevního majetku na stát došlo na základě zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (tím není řečeno, že úspěch žalob o určení vlastnictví je už proto zaručen - viz nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2005, sp. zn. [II. ÚS 528/02](#), který je zmíněn níže.)

Je tedy zřejmé, že Nejvyšší soud nezastává názor (který je mu podsouván), že úprava provedená zákonem č. 298/1990 Sb. je úpravou (církevních majetkových poměrů) komplexní, resp. že je nástrojem univerzální nápravy všech majetkových křivd způsobených církevními subjekty. Jiná věc je, je-li tento zákon nástrojem nápravy - až dosud - jediným, a co z toho plyne. Nejvyšší soud vykládá zákon č. 298/1990 Sb. v kontextu celého právního řádu.

Ustanovení § 29 zákona č. 229/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů uvádí, že majetek, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské společnosti, řády a kongregace, nelze převádět do vlastnictví jiným osobám do přijetí zákonů o tomto majetku.

Z toho logicky plyne, že tyto subjekty (jmenovitě řády a kongregace) za současné vlastníky nepokládá. Z pohledu intencionálního zákon č. 298/1990 Sb. zjevně představoval jistý (první) krok obnovy vlastnictví tzv. církevního majetku a citované ustanovení zákona č. 229/1991 Sb. výslovně předjímá legislativní kroky další.

V případě, že by se prosadil názor, který zastává dovolatel, byly by prakticky vyloučeny; „restituce církevního majetku“ by se uskutečňovaly v rámci soudních řízení, na základě obecných občanskoprávních předpisů. Ani jakýkoliv budoucí (stále politicky předjímaný) restituční zákon by nebylo možno vybavit spolehlivou imunitou proti očekávatelné námitce, že - co do majetku, který by oprávněným církevním subjektům navrácen nebyl - přece nemůže platit, že jim byl (tímto zákonem)

vlastně vyvlastněn, a to režimem demokratickým, ačkoliv i zákony režimu totalitního (údajně) umožňovaly, aby se jeho ochrany úspěšně domáhaly.

Nejvyšší soud zde tedy zastává - ve výsledku - zjevně souladný názor s tím, který vyjádřil Ústavní soud v usnesení ze dne 10. 6. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 232/03](#), v němž vyložil citované ustanovení § 29 zákona č. 229/1991 Sb. tak, že „zemědělský majetek, který byl dříve ve vlastnictví církevních právnických osob, bude řešen samostatným zákonem a do doby vydání takového zákona je chráněn.“

Jak bylo uvedeno v napadeném rozhodnutí, aplikovaný názor koresponduje též tomu, který vyjádřil Ústavní soud v usnesení ze dne 5. 12. 1996, sp. zn. [I. ÚS 280/96](#), uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky pod č. 33 ve svazku 6, ročník 1996, díl II., na straně 607 až 609, stejně jako v usnesení ze dne 25. 4. 2000, sp. zn. [II. ÚS 107/2000](#), a je tudíž - podle přesvědčení Nejvyššího soudu - i ústavně konformní. Oproti zhusta namítanému nálezu ze dne 21. 12. 1998, sp. zn. [IV. ÚS 403/98](#), se uvedená rozhodnutí týkají přímo těch právních vztahů, o něž jde právě v posuzované věci. V usnesení ze dne 25. 4. 2000, sp. zn. [II. ÚS 107/2000](#), odmítl Ústavní soud ústavní stížnost proti rozsudku ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. [20 Cdo 1601/98](#), v němž Nejvyšší soud vyslovil závěry shodné.

Nejvyššímu soudu jsou známa i další rozhodnutí Ústavního soudu, jmenovitě ze dne 10. 6. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 232/03](#), resp. ze dne 24. 11. 2004, sp. zn. [I. ÚS 428/04](#), a ani s posledně uvedeným se necítí být v rozporu, jak ostatně jeho (výše uvedená) judikatura dokládá, a což bylo zde zmíněno.

V nálezu ze dne 2. 2. 2005, sp. zn. [II. ÚS 528/02](#), Ústavní soud též konstatoval, že „v poslední době jsou stále častěji žaloby o určení vlastnictví využívány k pokusům o navrácení majetku tam, kde restituční předpisy nevytvořily předpoklady pro jeho vydání. K tomu však žaloby o určení sloužit nemohou. Nelze totiž dovést naléhavý právní zájem na určení vlastnictví tam, kde podle restitučního zákona bylo možné uplatnit nárok na vrácení majetku a z nějakých důvodů takovému požadavku vyhověno nebylo. Tyto předpisy totiž vycházely z předpokladu, že majetek, který v rozhodné době přešel na stát, bez ohledu na to, zda na základě platného titulu, se stal vlastnictvím státu.“

Nejvyšší soud usiluje o takový výklad vztahu předpisů speciálních (restitučních) a předpisů obecných, který je způsobilý vystihnout aspekty současného praktického života, zřetele historické (dobový kontext jejich základu), nezpochybněnou kontinuitu práva (a přiměřeně i požadavek stability právních poměrů), jakož i (tomu korespondující) smysl a účel těch předpisů, jež jsou zde dotčeny (srov. též rozsudek velkého senátu ze dne 11. 9. 2003, sp. zn. [31 Cdo 1222/2001](#)).

Nejvyšší soud míní, že podávaný výklad je blízký idejím, z nichž vychází též judikatura Ústavního soudu, jmenovitě vyjádřeným v nálezu ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. [III. ÚS 107/04](#) (bod XI.).

To je relevantní (byť nikoliv v daném dovolacím řízení) zejména se zřetelem k tomu, že názor dovolatele, z něhož se odvíjí v dané věci uplatňovaný nárok, má v dobovém právním nazírání nepřehlédnutelnou oponenturu, jež vychází z toho, že „správa“ majetku řeholních řádů a kongregací Náboženskou maticí (viz zákon č. 217/1949 Sb., vládní nařízení č. 228/1949 Sb., vyhláška Státního úřadu pro věci církevní č. 351/1950 Ú. l.) byla institutem práva veřejného, pročež tuto povahu měly i akty při výkonu této správy činěné, a to včetně kritických „darovacích smluv“ ve prospěch státu. To stojí za zdůraznění potud, že pak by jen stěží mohly být tyto akty (coby veřejnoprávní) zpochybňovány argumentem neplatnosti podle hledisek soukromoprávních, a zákon č. 298/1990 Sb. by tudíž - i mimo rámec výkladu podávaného Nejvyšším soudem - nemohl než představovat jediný (dosud existující) instrument vlastnické obnovy majetku, který byl v rámci výkonu této správy řeholním řádům a kongregacím odňat.

Je namístě proto uzavřít, že právní posouzení dané věci odvolacím soudem, je-li s uvedenými závěry

konformní, je správné; naopak nemůže obstát dovolací důvod, který proti němu dovolatel uplatnil.

V mezích dovoláním založeného přezkumu je proto i rozsudek odvolacího soudu správný, v důsledku čehož Nejvyšší soud dovolání zamítl (§ 243b odst. 1, věta před středníkem, o. s. ř.).

Odlišné stanovisko soudce JUDr. Ludvíka Davida:

Výklad rozsahu speciality zákona č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého (ve znění zákona č. 338/1991 Sb.), zastávaný v uveřejněném rozhodnutí a zejména v publikované právní větě, je nepřiměřeně restriktivní. Jeho přijetí implicitě znamená, že má být uzavřen prostor k uplatnění nároků na restituci církevního majetku mimo výčet, provedený citovaným zákonem.

Kromě otázky souladu takové interpretace zejména s článkem 11 Listiny základních práv a svobod o ochraně vlastnického práva se tu uzavírá prostor hned pro několik právních instrumentů, za jejichž pomoci mohou církevní subjekty, kterým byla odnětím majetku způsobena křivda, příslušné nápravy dosáhnout. Je jimi eventualita další příznivější právní úpravy, možnost uplatnění nároku na vydání věcí soudní cestou, a v neposlední řadě i varianta exekutivní formy dílčího navrácení některých majetků nad rámec výčtu provedeného zákonem č. 298/1990 Sb. (publikovaný judikát ji paradoxně staví „mimo zákon“).

Rozhodnutí pomíjí i dynamiku řešení restitučních otázek legislativou a judikaturou; stačí poukázat na změnu zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, v § 3 odst. 2 ve prospěch restitucí židovského majetku, provedenou dodatečně zákonem č. 116/1994 Sb. Ostatně i zákon č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem a o změně zákona č. 243/1992 Sb. (navíc i výčtový), se zabývá obdobnou problematikou.

Konečně pak nutno zdůraznit, že občanskoprávní a obchodní kolegium přijetím judikátu k publikaci nepřímo negují většinový právní názor, jenž v záporném ohledu zaujala vůči návrhu uveřejnit stanovisko sp. zn. Cpjn 31/2003 (jeho název lze shrnout – k časové působnosti restitučních zákonů) na společném zasedání obou kolegií dne 10. 12. 2003. Z četných písemných připomínek i z průběhu tehdejší diskuse je zřejmé, že vedle procedurálních výhrad k publikaci převládl názor, že se restituční tzv. rozhodné období (od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990) nemůže stát bezvýjimečnou bariérou proti vlastnickým nárokům, jejichž uplatnění je motivováno snahou napravit restituční cestou vzniklou křivdu a u nichž rozhodné skutečnosti nastaly před počátkem rozhodného období.

Tím spíše tedy nemůže být nyní obdobnou překážkou zákonný výčet: zatímco vymezené časové období je pevně stanoveným úsekem, u výčtu nelze (*a minori ad maius*) vyloučit doplnění.

Odlišné stanovisko soudce JUDr. Františka Baláka:

S uvedeným rozhodnutím nesouhlasím ze stejných důvodů jako jsou ty, jimiž Ústavní soud odůvodnil svůj nálezn ze dne 8. srpna 2005, sp. zn. [IV. ÚS 298/05](#), jímž řešil stejnou právní problematiku.